

Interrogants ètics:

La subrogació uterina. Anàlisi de la situació actual

El passat 22 d'abril la Fundació Víctor Grífols i Lucas va organitzar l'activitat d'interrogants ètics: la subrogació uterina. Anàlisi de la situació actual. Els interrogants ètics són una iniciativa de la Fundació que té com a objectiu reunir a un reduït grup d'experts per discutir sobre un tema d'actualitat relacionat amb la bioètica i generar opinió. En aquest cas es va tractar un dels temes més controvertits de la reproducció assistida, la subrogació uterina, popularment coneguda com la maternitat amb mares de lloguer. La trobada va ser coordinada per Francesca Puigpelat, catedràtica de Filosofia del Dret i membre del patronat de la Fundació, i Ventura Coroleu, cap del Servei de Medicina de la Reproducció de l'Institut Universitari Dexeus i President de la Sociedad Española de Fertilidad.

Hi participaren com a experts: Itziar Alkorta, professora titular de Dret Civil i Vicerectora de Qualitat i Innovació Docent de la Universidad del País Vasco; Montserrat Boada, directora dels laboratoris de Reproducció Assistida de l'Institut Universitari Dexeus; Victòria Camps, Presidenta de la Fundació Víctor Grífols i Lucas; Diana Guerra, psicòloga i presidenta de l'Associació d'Ajuda a la Fertilitat "Genera"; Juan Ortiz, advocat i coordinador jurídic de NQ Abogados Espanya; i Carme Valls-Llobet, metgessa de medicina interna i endocrinologia i presidenta de CAPS (Centre d'Anàlisi i Programes Sanitaris).

Context i tipus de subrogacions

Ventura Coroleu va voler introduir la sessió recordant que la subrogació uterina és la única opció reproductiva que no contempla la llei de reproducció assistida. La seva situació alegal a Espanya fa que algunes parelles recorrin a d'altres països per portar-la en pràctica.

Montse Boada va situar aquesta tècnica dins del context de la reproducció assistida. Tot i que diferents tècniques reproductives als seus inicis no eren acceptades, mica en mica s'ha normalitzat la situació i ha canviat la seva percepció dins la societat. Amb la

reproducció assistida es poden solucionar la majoria de problemes reproductius, a excepció dels casos en què la dona no pot gestar per causes mèdiques. Aquests casos són els que recorren més freqüentment a la subrogació juntament amb parelles que han esgotat altres opcions de reproducció i busquen un últim recurs per tenir un fill propi. La subrogació els permet diferents possibilitats en funció de l'afiliació genètica entre l'embrió i els subrogants, els subrogats o els donants.

Perspectiva legal

Juan Ortiz va introduir la visió legal d'aquesta tècnica, que a Espanya és nul·la de ple dret. Això fa que algunes parelles vagin als Estats Units o a la Índia per poder tenir un fill propi. Ortiz va basar-se en l'experiència professional de NQ Abogados pel que fa a la subrogació uterina a l'Índia. Segons va informar, en aquest país és obligatori que les dones que s'ofereixen per ser gestants, estiguin casades i hagin tingut un mínim de dos fills propis. Tant elles com els seus marits han d'autoritzar aquesta pràctica i signar un contracte amb la família sol·licitant. Tot i que parelles i persones solteres poden viatjar al país per demanar una subrogació, les parelles homosexuals topen amb els tràmits consulars, ja que en no poder al·legar qui és la mare, no poden inscriure el nadó al registre civil.

Estat actual

Després de la intervenció de Juan Ortiz, la psicòloga Diana Guerra va presentar algunes dades i estudis actuals sobre la subrogació uterina. Segons va informar, des dels anys 70 més de 25.000 mares han tingut fills amb aquesta tècnica als Estats Units. Tot i que en aquest país la subrogació està acceptada socialment, a Espanya suscita moltes controvèrsies i genera molts interrogants ètics.

En aquest aspecte va coincidir Itziar Alkorta, qui va destacar que un dels principals problemes que planteja la subrogació és la manca d'informació en la societat. A nivell legal va destacar que la maternitat subrogada a Espanya es va condemnar des del principi i ja no es va incloure en la llei de reproducció assistida de 1988. Alkorta va presentar les particularitats legals que es donen a Califòrnia i al Regne Unit, on la subrogació està permesa.

Per últim Carme Valls va plantejar diferents condicionants ètics de la subrogació. En alguns països s'ha convertit en un negoci? És un contracte entre persones que

consenten lliurement? És ètic que hi hagi catàlegs amb historials clínics i trets de personalitat de mares que volen ser subrogades? S'ha de posar límits a aquesta tècnica? Aquests i d'altres interrogants van ser discutits durant el debat que es va fer a continuació.

Debat

Drets reproductius

Victòria Camps va voler introduir el tema dels drets i plantejar sí tothom podia tenir dret a aquest tipus de reproducció, més comprensible en el cas de dones sense úter o amb úter afuncional, però no tant en el cas de persones que amb la subrogació no aportaven cap component genètic. Segons Diana Guerra en aquest aspecte hi entren també els problemes socials. En el cas de patir alguna disfunció reproductiva, tothom veu clara la tècnica, però quan hi entren problemes socials és més difícil.

Els drets dels pares subrogants sobre la mare que gesta el seu fill també van ser motiu de discussió al debat. Juan Ortiz va destacar que en el cas de l'Índia, les decisions sobre l'embaràs les prenen els pares que subrogaven. Francesca Puigpelat va discrepar amb aquesta mesura i va dir que no era tant clar qui podia tenir dret a decidir en cas d'una interrupció de l'embaràs o en problemes derivats de la gestació.

Identitat sobre els pares

Un dels altres aspectes que va sorgir al debat va ser la identitat dels pares, un tema controvertit en totes les tècniques de reproducció que inclouen donants. Montserrat Boada va defensar preservar-ne la identitat ja que permet dotar de major protecció al donant. Va posar com a exemple que en els països on s'ha aixecat l'anonimat havia baixat considerablement el nombre de donants.

Per la seva part, Carme Valls va parlar de les particularitats que implicava la varietat d'identitats dels fills i com el problema es reduïa si s'explicava al fill la seva procedència. Alkorta va coincidir a destacar el desconcert que causava que s'ocultés al fill la identitat dels seus pares biològics.

Legislació

Tots els participants van estar d'acord a destacar la necessitat d'una directiva que regulés la subrogació. D'aquesta manera s'evitaria que hi hagués un mercat lliure amb

zones franques que actualment fa que els interessats es desplacin a un país en funció de la legislació que més els convé i sovint com a últim recurs després d'haver fracassat amb altres tècniques reproductives.

Properament la Fundació editarà una publicació amb les intervencions dels assistents i les conclusions de la jornada.